

GIJJA VA ULAR HAQIDA MA'LUMOT

O'taganova Sevinch Salohiddin qizi

Samarqand davlat tibbiyot universiteti Davolash ishi fakulteti 125-guruh talabasi.

Jumanova Nargiza Eshmamatovna

Ilmiy raxbar.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14996581>

Annotatsiya. Ushbu maqola orqali gijjalarni qanday qilib yuqtirib olish mumkinligi. Gijjalar bilan zararlanganda qanday belgilar yuzaga kelishini. Insonda gijja borligini qanday bilish mumkinligini bilish mumkin. Insonda gijjalar aynan qaysi joylarida yashashini gijja tuxumlarini aniqlash uchun qanday tekshiruvlar qilish kerakligi va undan qutulish yo'llarini ifodalab beraman.

Kalit so'zlar: Bolalar, gijjalar, hayvonlar, iflos qo'llar, sanitariya qoidalari, oshqazon ichak onkologiya, tuxumlari, yuqish yo'llari, biogelmintoz, meva sabzavotlar, suv, teridagi dog'lar, qichishish, allergik reaksiyalar, bosh og'rig'i bosh aylanishi, dori-darmon, qilbosh gijja.

ЧЕРВИ И ИНФОРМАЦИЯ О НИХ

Аннотация. В данной статье рассматриваются пути заражения глистами, симптомы гельминтозов, методы диагностики, локализация паразитов в организме человека, а также способы выявления яиц глистов и методы лечения.

Ключевые слова: дети, глисты, животные, грязные руки, санитарные правила, желудочно-кишечная онкология, яйца, пути заражения, биогельминтоз, фрукты и овощи, вода, кожные пятна, зуд, аллергические реакции, головная боль, головокружение, лекарства, острицы.

WORMS AND INFORMATION ABOUT THEM

Abstract. This article discusses the ways of helminth infection, the symptoms that appear when infected, and how to determine the presence of worms in the human body. It also explains where exactly worms reside in the body, what tests are needed to detect their eggs, and the methods of treatment and prevention.

Keywords: children, worms, animals, dirty hands, sanitation rules, gastrointestinal oncology, eggs, transmission routes, biohelminthiasis, fruits and vegetables, water, skin spots, itching, allergic reactions, headache, dizziness, medications, pinworms.

Zamonaviy jamiyatda gijjalar hali ham keng tarqalgan. Gijjalar ayniqsa bolalar, ovchilar, baliqchilar va ularning oilalarida, shuningdek, qishloq joylarda yashovchi kishilarda ko'p uchraydi.

Gijjalar — bu bir qator parazit chuvalchanglar bo'lib, hayvon va o'simliklar hisobiga yashaydi, ularning ichida rivojlanadi va ko'payadi. Insonlar ham bundan istisno emas. Faqat bizning mamlakatimiz hududida parazitlarning 60 dan ortiq turli mavjud. Statistika ko'ra, yer sayyorasining har uchinchi insoni qurt-parazitlar tomonidan zararlangan. Taxmin qilinishicha, dunyoda hayoti davomida biron marta gijjasi bo'lmagan kishi yo'q, har bir kishi hech bo'lmaganda bir marta zararlanadi.

Zamonaviy tibbiyot ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, ko'plab kasalliklar gijjalar mavjudligi bilan bog'liq. Masalan, parazitlar bilan uzoq vaqt davomida kasallanganlik bilan onkologiya o'rtasidagi aloqa klinik jihatdan isbotlangan. Insonlarda gijjalar borligini ko'rsatadigan belgilar ko'pincha shifokorlar va bemorlar tomonidan noto'g'ri talqin qilinadi. Ular oshqozon-ichak tizimining mavjud bo'lmagan kasalliklarini davolashga kirishadilar. Bemorlar holsizlikdan shikoyat qilib, uzoq vaqt davomida shifokorma-shifokor yurishlari mumkin. Ular keraksiz dori-darmonlarni qabul qilish orqali vaqt, pul va hatto sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatadilar. Natijada, shifo faqat alomatlar sababini bartaraf etish bilan keladi. Tegishli davolanishdan so'ng, barcha simptomlar bemorni tashvishga solmaydi.

Gijjalar qanday yuqadi

O'zingizni himoya qilish uchun siz gijjalar tuxumi qanday tarqalishi va yuqishining 4 usulini bilishingiz kerak:

Tuproq va suv orqali — geogelmintoz. Ular qum, tuproq va suvda rivojlanadi, so'ngra inson tanasiga kiradi va u yerda tuxum qo'ya boshlaydi. So'ngra gijja tuxumlari najas bilan tashqi muhitga ajralib chiqadi va yangi insonni kasallash uchun o'z vaqtini kutadi. Yaxshi yuvilmagan meva va sabzavotlarni iste'mol qilish, iflos qo'llar, taomga chang tushishi insonga geogelmintlar yuqishiga olib kelishi mumkin. Parazitlarning ayrim tuxumlari inson organizmiga oyoq va tovon terisi orqali kiradi.

To'g'ridan-to'g'ri aloqa orqali. Uy hayvonlari va odamlardagi gijjalar qo'llar, o'yin davomida, qo'shma faoliyat orqali yuqadi.

Zararlangan hayvonot manbalaridan olingan oziq-ovqat mahsulotlaridan foydalanish — biogelmintoz. Xom va yomon ishlov berilgan go'shtni iste'mol qilish (shashlik, cho'chqa go'shti, go'sht konservalari, uy sharoitida ovlangan va tayyorlangan hayvonlar) va baliq (sushi, quritilgan baliq, baliq konservalari) potentsial xavflidir. Ichak infeksiyasi va biogelmintlar bilan kasallanish ehtimoli mavjud.

Hasharot chaqishi bilan. Bunday yuqish kam uchraydi. Bunga ichak miyasi, kantariya va skolekiya kiradi. Shuningdek, gijja tuxumlari va hasharotlarning lichinkalarini adashtirmaslik kerak, hasharotlar ham shuningdek hayvonlar va inson terisining tagiga lichinka qo'yadi (masalan, gadfly larva).

Insonlarda gijja paydo bo'lishining alomatlari aniq va yashiringan bo'ladi. Aniq belgilarga «sababsiz» vazn yo'qotish, teri rangining ochligi (teri anemiyasi), surunkali charchash, anal teshigi atrofidagi kechki qichishish misol bo'la oladi. Ushbu alomatlar hammaga yaxshi ma'lum va zararlanganlikni ko'rsatadi.

Bir qator hollarda gijja yuqishi oqibatida ichki a'zolar kasalliklari kuchayishi, ilgari namoyon bo'lmagan kasalliklarning paydo bo'lishi kuzatiladi. Bu yashirin alomatlar hisoblanadi.

Kishi turli xil kasalliklarni davolashga kirishadi, ammo asosiy sababga e'tibor bermaydi.

Davolash esa natijasiz bo'ladi. Bunday holatlarga misollar:

Yuqumli kasalliklar immunitet darajasining pasayishi natijasida yuzaga keladi. Parazitlar inson tanasida ko'p miqdorda oziqa moddalarini iste'mol qiladi, toksik moddalar chiqaradi.

Bunday holatlar bemorning immunitetini sezilarli darajada kamaytiradi. Surunkali kasalliklarning kuchayishi, burun-halqumda turli xil yallig'lanish jarayonlari boshlanishi mumkin.

Gaymorit yoki stomatitni standart usulda davolash samarasiz bo'lishi qayd qilinadi.

Kasalliklarning asosiy sababini bartaraf qilish muhimdir. Qizlar va ayollarda bachadon tanasining yallig'lanish jarayonlari, vulvovaginit, vaginozlar boshlanishi mumkin. Xalq udumlari ta'kidlaydi: agar kishi tushida tishini g'ijirlatsa yoki xurрак o'tsa, uni gijjalardan davolash kerak.

Ammo bu ma'lumot tibbiyot fanlari tomonidan tasdiqlanmagan.

Tananing umumiy zaharlanishidan kelib chiqqan holsizlik. Kishida gijjalar qancha ko'p bo'lsa, ular shunchalik ko'p zararli moddalar ishlab chiqaradi. Bu kattalar va bolalar salomatligi va asab tizimiga salbiy ta'sir qiladi. Bunga misol, bosh og'rig'i, bosh aylanishi, bo'g'imlardagi og'riq. Ko'ngil aynishini yengib o'tib, odam og'riq qoldiruvchi dori ichadi, ammo og'riq qisqa vaqt ichida yana qaytadi: chunki kasallikning sababiga e'tibor berilmayapti. Bolalarda asab tizimidagi faoliyatning buzilishi bezovtalik, befarqlik, agressiya bilan birga kechadi.

Farzandingiz yomon yotsa, tushida gapirsa, qo'rqinchli tushlar ko'rsa, fanlarni o'zlashtirishi tushib ketsa, demak, gelmintozning oldini olish vaqti kelibdi.

Allergik reaksiyalar, teri patologiyasi. Gijjalarning hayotiy faoliyati mahsulotlari allergenlar sifatida qabul qilinadi. Teri reaksiyalari (toshma, qichima, donachalar, terining quruqlashishi) — bu allergiya boshlanishi bilan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan eng minimal

alamatlar. Tananing boshqa umumiy reaksiyalari boshlanishi mumkin: astma, rinit, yo'talning kuchayishi. Ba'zida gijjalarni yuqtirish sochlarning to'kilishiga va mo'rt bo'lishiga, tovondagi terining yorilishiga, tirnoqlarning qavatlashishiga olib keladi.

Oshqozon-ichak buzilishlari. Zararlanganlik jiddiyligiga qarab alomatlar buzilishlarning yengil va og'ir shakllarida kechishi mumkin. Biroz ko'ngil aynishi va ich ketishdan tortib, surunkali meteorizm, qabziyat (ich qotishi), qayt qilish, qovurg'a osti va kindik atrofidagi og'riqlarga qadar. To'qimalardagi gijjalar ichak parazitlari kabi ovqat hazm qilish tizimiga ta'sir qilmaydi.

Gijja parazitlari donor tanasining qay sohasida faolligiga qarab ikki toifaga bo'lingan.

Gastrointestinal — me'da-ichak tizimning turli bo'linmalarida yashovchi gijjalar. Ichak parazitlarining 100 ga yaqin turi va ichakning har bir qismi uchun o'nlab tur mavjud. Ingichka ichakda askaridlar, antilostlar, keng tasmalilar va boshqa ularning «qarindoshlar»i yashaydi.

Ingichka ichak kichik tasmali ostritsalar va boshqalar bilan «yashash joyini bo'lishadi».

Tibbiy adabiyotda bir kishi turli xil parazit turlari bilan bir vaqtning o'zida zararlanganligi hollari ham bayon qilingan.

To'qimalar — gijjalar a'zolarida, to'qimalarda va hatto qonda joylashgan. Zamonaviy tibbiyot paragonimoz (o'pka), sistitserkoz (miya), exinokokkoz (jigar) va filyarioz (limfatik tomirlar) bilan muvaffaqiyatli kurashib kelmoqda. Ba'zi gijjalarning lichinkalari qon tizimi orqali organizm bo'ylab harakatlanib, har qanday a'zoga tasodifiy birikishi mumkin. Agar tuxumlar ko'p bo'lsa, butun organizmni zararlashi mumkin

Odamlarda gijja borligini bilishni bir necha yo'llari mavjud. Bular orqa chiqaruv sohasida qichishish, teri sohasida dog'lar paydo bo'lishi, uyqu buzilishi, bosh og'rishi, oshqozon ichakda ich qotishi ketishi alomatlari kuzatiladi. sabablarsiz charchash. Siz maktabgacha yoshdagi bolalar bilan aloqada bo'lasiz, siz bolalar muassasalariga tashrif buyurasiz. Kasalliksiz tana haroratining ko'tarilishi. Teri va shilliq to'qimalar odatdagidan ko'ra sariqroq ko'rinishi. Siz doimiy aloqa qilib turadigan uy hayvoni mavjudligi; Zo'riqish bo'lmaganida ham mushaklar va bo'g'imlarda og'riq.

Kechki xurrak otish va tishlarni g'ijirlatish. Oxirgi bir necha oy ichida siz quritilgan baliq, cho'chqa go'shti va boshqa yaxshi ishlov berilmagan go'sht mahsulotlarini tanovul qilganligingiz.

Siz parhezsiz va turmush tarzingizda hech qanday o'zgarishsiz vazn yo'qotishingiz.

Mustaqil davolanishni boshlash tavsiya etilmaydi. Mamlakatimizda 60 ga yaqin gijja turlari keng tarqalgan va ularning har biri uchun tegishli dorilarni tanlash kerak.

Qilbosh gijja (trixotsefalyoz) Antisanitariya sharoitlarida tayyorlangan oziq-ovqatlar orqali yuqadi. Alomatlar faqat jiddiy zararlanganlikda seziladi: ich ketishi, qorindagi og'riqlar, ishtahaning buzilishi, appendiksning yallig'lanishi. Bolalar o'sishdan to'xtab qolishi, to'g'ri ichak tushib qolishi mumkin. Alomatlarni paydo bo'lish vaqti bir necha hafta.

Xulosa qilganimizda gijjalarni yuqtirmaslik uchun doimo sanitariya qoidalariga rioya qilib yurishimiz. Doimo oziq ovqat mahsulotlarini yaxshilab pishirib meva sabzavotlarni yuvib iste'mol qilishimiz lozim. Aks holda bu mavjudodlarni yuqtirib olishimiz mumkin.

REFERENCES

1. Xoliqov P.X. va boshqalar. "Biologiya" Davlat ilmiy nashriyoti. Toshkent, 2005, 583 bet. Darslik.
2. Nishonboyev K.N, Hamidov J.H.-"Tibbiy biologiya va genetika" Davlat ilmiy nashriyoti. Toshkent, 2005. 210 bet. Darslik.
3. Алимходжаева П.Р. Журавлёва Р.А,-"Руководство по медицинской паразитологии" «Абу Али ибн Сино», Ташкент, 2004. 223 бет.
4. К.Н.Нишанбаев, П.Р.Алимходжаева, Д.Ж.Хамидов. Медицинская биология и генетика. Ташкент 2008,430 стр. Учебник.
5. Xolikov P.X., Qurbonov A.Q va boshqalar Tibbiy biologiya va umumiy genetika. "Ziyo-nashr" Toshkent , 2018y. 544 bet
6. A.O.Daminov «Genetikadan masalalar to'plami» Toshkent,2007, 2010 yil, 2013 yil 88 bet.
7. Ярыгин В.Н. "Биология" Учебник для студентов медицинских специальностей Вузов. В 2-х книгах/М: Высшая школа, 2012. (том I)-448с; (том II) 340 с.
8. Sylvia Mader, Michael Windelspecht. Human Biology. – 2015. - 14th Edition. - Publisher: McGraw-Hill Education. – 672 p